

Helena Uhlén
Enheten för naturskydd och
tillsyn
010-2236349

Enligt sändlista

Bildande av naturreservatet Alversjöskogen i Eksjö kommun

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808, MB) området Alversjöskogen, som det avgränsas på bifogad karta (bilaga 1) och med de gränser som slutligen mäts in och utmärks i fält, som naturreservat.

Syftet med naturreservatet är att

- bevara och vårda ett stort sammanhängande varierat barrskogsområde med lång trädkontinuitet
- bevara och vårda våtmarker inklusive den naturliga källmiljön
- bevara biologisk mångfald knuten till dessa naturtyper
- ge möjlighet till naturupplevelse och ett rörligt friluftsliv

Syftet ska nås genom att

- efterlikna en naturlig störningsregim där gran begränsas och gammal tall och föryngring av tall och lövträd gynnas genom i första hand återkommande naturvårdsbränning
- brandrefugiala områden, såsom sumpskog, restaureras hydrologiskt men utöver det i huvudsak lämnas till intern dynamik
- återuppta skogsbete
- bevara och nyskapa en ekologiskt funktionell kantzon kring källmiljön
- området hålls tillgängligt och besöksvänligt genom information och anordningar för friluftslivet

Skälen enligt 7 kap. 5§ MB

I Alversjöskogen är det prioriterade bevarandevärdet den stora sammanhängande barrskogen med dess biologiska mångfald knuten till lång trädkontinuitet. Variationen inom området med sumpskog, grusåsar, myr, strandskog och källmiljö innebär livsmiljöer för en mängd olika arter. Reservatet hyser rödlistade arter och signalarter knutna till olika typer av företeelser såsom lång trädkontinuitet, förekomst av gammal tall och kontinuerlig tillgång på död granved. Skogens närhet till Eksjö stad innebär

ett bevarande av möjligheten till naturupplevelse och rörligt friluftsliv i närheten av hemmet för ett stort antal människor.

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen i enlighet med 7 kap. 5 § MB och med stöd av 7 kap. 6 och 30 §§ MB samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se **Naturreservatsföreskrifter**).

Länsstyrelsen fastställer, i enlighet med 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., bifogad skötselplan (bilaga 2), för områdets långsiktiga vård.

Naturreservatsföreskrifter

A. FÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 5 § MB OM INSKRÄNKNINGAR I RÄTTEN ATT ANVÄNDA MARK- OCH VATTENOMRÅDEN

Inom naturreservatet är det förbjudet att

1. bedriva skogsbruk eller på annat sätt skada eller transportera bort hela eller delar av levande eller döda träd eller buskar. Undantag gäller avverkning av gran inom föreskriftsområde I, enligt karta i bilaga 1, fram till och med år 2025. Eventuell avverkning ska planeras i samråd med reservatsförvaltaren för att undvika att naturvärdena skadas.
2. borra, spränga, gräva, schakta, utfylla, tippa eller utföra annan mekanisk markbearbetning
3. anordna upplag av något slag
4. dika, dikesrensa eller dämna
5. bedriva täkt av något slag med undantag för husbehovstäkt av sand/grus inom föreskriftsområde II
6. avleda vatten från källmiljön inom föreskriftsområde I samt muddra eller utföra annan åtgärd som påverkar hydrologin i området eller ändrar källans vattenföring, djup eller läge
7. uppföra eller anlägga byggnad, parkerings- eller campingplats eller annan anläggning. Förbudet gäller inte jaktorn.
8. transportera ut fällt vilt med motordrivet fordon på mark där körskador uppstår
9. anlägga mark- eller luftledning, mast eller antenn
10. anlägga väg, led, bro eller spång
11. plantera in träd, buskar eller för området främmande arter
12. ha permanenta utfodringsplatser eller åtelplatser. Efter Länsstyrelsens tillstånd gäller undantag för åtel vid jakt av vildsvin.
13. använda kemiska bekämpningsmedel, kalk eller andra växtnäringsämnen

Inom naturreservatet är det utan Länsstyrelsens tillstånd förbjudet att:

14. uppföra stängsel eller annan hägnad

Befintliga vägar med vägområden, enligt karta i bilaga 1, är undantagna från samtliga föreskrifter under A utom A3, A5, A7, A11, A12, A13 och A14. Detta gäller även den planerade anslutningsvägen inom föreskriftsområde III när den har anlagts.

B. FÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 6 § MB OM FÖRPLIKTELSE FÖR ÄGARE OCH INNEHAVARE AV SÄRSKILD RÄTT ATT TÅLA VISST INTRÅNG

Ägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. utmärkning av naturreservatet
2. uppsättning och underhåll av informationstavlor
3. anläggande och underhåll av parkeringsplats för 8–10 bilar (se karta i bilaga 1)
4. anläggande och underhåll av ändamålsenliga besöksanordningar, till exempel strövstigar, led anpassad för rullstol/barnvagn, cykelled, bord, bänkar, vindskydd, eldplatser, dass och fågeltorn
5. underhåll av befintliga brukningsvägar (se karta i bilaga 1)
6. beteshävd med erforderad stängsling
7. restaurering av skogsbete och lövrik skog i form av begränsning och utförsel av gran inom föreskriftsområde IV
8. inplantering och frösådd av mosippa
9. naturvårdsbränning inom föreskriftsområde V
10. de säkerhetsarrangemang som krävs vid naturvårdsbränning, exempelvis anläggande av brandgator och mineraljordsträngar
11. hydrologisk restaurering av dikade marker som ej avvattnar områden utanför naturreservatet
12. säkerställa föryngring av tall och lövträd och att gamla träd blir solbelysta, samt gynna hotade och hänsynskrävande arter genom punktvis markstörning, luckhuggning, frihuggning, tillfällig stängsling kring tall- och lövträdsplantor samt begränsning av gran av igenväxningskaraktär. Vid behov ska fällda träd upparbetas så att de ej utgör lämpligt yngelmateriel för granbarkborre eller andra organismer. Fällda träd kan vid behov flyttas till annan lämplig plats inom reservatet.
13. begränsa storskaliga angrepp av granbarkborre eller andra organismer genom utplacering av fällor, barkning och/eller rotkapning av vindfällda träd. Inga träd ska föras ut ur naturreservatet med undantag för eventuellt infört fångstvirke.
14. fällande av döda eller döende granar som angripits av granbarkborre eller andra organismer när angreppet berör minst 10 träd i direkt närhet till varandra och därtill utgör ett hot mot områdets kontinuitetsberoende naturvärden. Fällda träd ska oskadliggöras som yngelplats för granbarkborre eller andra organismer. Fällda träd lämnas inom naturreservatet.

15. uttransport av stående angripet rått granvirke och liggande rått granvirke som överstiger 30 m³sk/ha kan ske i undantagsfall och i en omfattning och på ett sätt som inte påverkar områdets prioriterade bevarandevärden negativt varken på kort eller lång sikt samt under förutsättning att om kontinuerligt utförande av förebyggande åtgärder enligt B13 och B14 inte har hindrat angrepp och angreppet utgör ett betydande hot för områdets prioriterade bevarandevärden
16. införsel och utplacering av tall- och lövträdsved samt torr död granved
17. avverkning och utforsling av gran inom föreskriftsområde I, enligt bifogad karta, efter år 2025
18. bekämpning av invasiva främmande arter vilka kan motverka syftet med naturreservatet
19. genomförande av undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden, inklusive uppföljning av bevarandemål

C. ORDNINGSFÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 30 § MB OM RÄTTEN ATT FÄRDAS OCH VISTAS INOM NATURRESERVATET SAMT OM ORDNINGEN I ÖVRIGT INOM NATURRESERVATET

Inom naturreservatet är det förbjudet att

1. förstöra eller skada fast naturföremål eller liggande och stående döda träd eller buskar och delar av döda träd eller buskar
2. elda annat än med medhavd eller tillhandahållen ved
3. parkera eller framföra motordrivet fordon utanför anvisade vägar och parkeringsplatser
4. varaktigt sätta upp tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning

Inom naturreservatet är det utan Länsstyrelsens tillstånd förbjudet att:

5. plocka eller samla in mossor, lavar eller vedsvampar med undantag för insamling av enstaka exemplar för den artbestämning som inte låter sig göras i fält. Fynden bör rapporteras till Länsstyrelsen och/eller Artdatabanken.
6. samla in ryggradslösa djur med fällor som dödar

Föreskrifterna under A och C ovan ska inte utgöra hinder för förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att utföra de åtgärder som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B ovan.

Föreskrifterna ovan ska inte heller utgöra hinder för att anlägga anslutningsväg mellan Alversjövägen och Övrabovägen inom föreskriftsområde III. Innan arbetet inleds ska dock formellt samråd genomföras med Länsstyrelsen.

Föreskrifterna ovan ska inte utgöra hinder för normal skötsel av intilliggande åker- eller betesmark, vilket innebär att grenar som hänger ut får tas bort och träd som faller ut över kringliggande mark får kapas i gränsen och dras in i reservatet. Träd som bedöms ligga i riskzonen att falla ut över åker eller betesmark kan efter samråd med reservatsförvaltaren få tas ned och lämnas inom reservatet. Föreskrifterna ska inte heller hindra normalt underhåll av angränsande stängsel och stängselgenomgångar.

Från föreskrifterna undantas även reparation, underhåll, trädsäkring och ombyggnad av befintliga luftledningar enligt gällande ledningsrätt samt nedtagning av luftledning. Undantag gäller även anläggning av markledning som ersätter befintlig luftledning, förutsatt att åtgärden först godkänts av reservatets förvaltare.

Undantag från föreskrifterna gäller för kalkning i vatten och utbyggnad av allmän vatten- och avloppsledning mellan Eksjö stad och Södra Vixen efter att tillstånd erhållits av Länsstyrelsen.

Från föreskrifterna undantas åtgärder för vetenskaplig undersökning eller motsvarande för vilka tillstånd erhållits av Länsstyrelsen.

Undantag från samtliga reservatsföreskrifter gäller för vattenområdena i Allmänningsån, Larstorpasjön/Långanäsasjön, Långanäsagölen, Hämten och Alversjösjön.

Upplysning

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än naturreservatsföreskrifterna gäller eller kan komma att gälla för området.

Uppgifter om naturreservatet

ADMINISTRATIVA DATA

Namn	Alversjöskogen
NVR-id	2055341
Areal	295,3 hektar (ha), varav vatten 30,6 ha <i>De delar av Allmänningsån, Larstorpasjön/Långanäsasjön, Långanäsagölen, Hämten och Alversjösjön som ligger inom reservatet ingår enbart av arronderingsskäl, dvs. reservatet medför inga särskilda restriktioner för dessa vattenytor.</i>
Beslut om Natura 2000	Nej
Kommun	Eksjö
Socken	Höreda
Lägesbeskrivning	2–3 km sydväst om Eksjö stad mellan sjöarna Långanäsasjön och Södra Vixen

Fastigheter	Del av Alversjö 1:1 (fastighetsreglering pågår) och del av Höreda-Övrabo 2:1
Fastighetsägarkategori	Staten, enskilda
Gräns	Enligt karta, bilaga 1. Gränsen är ännu inte inmätt.
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jönköpings län

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Alversjöskogen är ett stort sammanhängande barrskogsområde med lång trädkontinuitet. Sett över hela reservatet är trädskiktet jämnt fördelat mellan gran och tall. Lövträd förekommer sparsamt och då främst i form av björk och asp med spridda inslag av ek. Plockhuggning har förekommit i stora delar av reservatet men det är bara mindre områden som kalavverkats. De avverkade områdena består idag av homogena tallbestånd i åldern 20–50 år.

Delar av området har vegetation som indikerar basiska förhållanden med exempelvis gott om blåsippa. Medelboniteten är beräknad till 7 m³sk per ha men varierar kraftigt inom området. Topografin är varierad med grusåsar, sumpskog, myrmarker, källor och ett flertal sjöar. Denna skogsmosaik i kombination med långa sträckor med solbelysta brynmiljöer innebär goda livsmiljöer för exempelvis fåglar och insekter.

Bakgrund

Länsstyrelsen har sedan tidigare känt till att delar av skogen har höga naturvärden med bland annat rik förekomst av knärot. Under år 2017 kom det till Länsstyrelsens kännedom att fastigheten hamnat i Allmänna Arvsfondens ägo och skulle säljas. Länsstyrelsen utförde därför tillsammans med Skogsstyrelsen en naturvärdesinventering på hela fastigheten. Inventeringen resulterade i att Länsstyrelsen tog fram ett förslag att bilda naturreservat på en stor del av fastigheten. Kammarkollegiet informerades om avsikterna och förslaget skickades till Naturvårdsverket för godkännande. I november 2017 skickade Naturvårdsverket en hemställan till Kammarkollegiet om att avstå den aktuella delen av fastigheten för naturreservatsbildning. Den 4 september 2019 beslutade Kammarkollegiet att till Naturvårdsverket avstå de delar av reservatet som utgörs av värdekärna. I mars 2021 köpte Naturvårdsverket av Allmänna arvsfonden resterande delar av fastigheten som berör naturreservatet.

I norra delen av reservatet finns en skyddsvärd källmiljö som är oskadad och naturlig. En del av källmiljön ligger på Allmänna Arvsfondens fastighet men större delen ligger på en angränsade fastighet. Källan med tillhörande källbäck samt omgivande kantzon inkluderades under år 2018 i förslaget till naturreservat. Avtal om intrångsersättning tecknades mellan markägaren och Länsstyrelsen i april 2021.

Samråd enligt 25 och 26 §§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. har skett med Eksjö kommun, Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket. Vid det tidiga samrådet under slutet av år 2017

presenterades områdets avgränsning samt en översiktlig beskrivning av syfte och förvaltningsinriktning. Ingen av dessa myndigheter hade då något att erinra mot förslaget till nytt naturreservat. Eksjö kommun informerade om att de har för avsikt att bygga ut allmän vatten- och avloppshantering kring sjön Södra Vixen. Enligt ett scenario i kommunens vatten- och avloppsplan kan delar av naturreservatet behöva nyttjas för underjordiska ledningar. Detta gäller framförallt områdets norra delar nära väg 40. Åtgärder som är nödvändiga för anläggandet av dessa ledningar men som inte är tillåtna enligt föreskrifterna får genomföras först efter att tillstånd erhållits från Länsstyrelsen.

Förslaget till beslut och skötselplan för bildande av naturreservatet Alversjöskogen skickades på remiss den 21 augusti 2019 till Eksjö kommun, Skogsstyrelsen, Sveriges geologiska undersökning, Allmänna arvsfonden, ArtDatabanken och ett antal föreningar och organisationer. Samtidigt förelades sakägarna att inkomma med yttrande. Länsstyrelsen beslutade den 21 augusti 2019 om att delgivning ska ske genom kungörelse enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

INKOMNA REMISSVAR

Till skillnad från vid det tidiga samrådet var det ett komplett förslag med skötselplan som skickades ut på remiss. Områdets avgränsning skiljde sig inte från det tidiga samrådet. Remissvar har inkommit från Skogsstyrelsen, Eksjö kommun, LRF, Jönköpings länsmuseum, Mellersta Götalands Jordägarförening, Naturskyddsföreningen Eksjö samt två markägare till angränsande fastigheter.

Skogsstyrelsen tillstyrker förslaget.

Eksjö kommun påtalar att Eksjö Energi har elnätskoncession inom området och att de på sikt planerar att ersätta nuvarande luftledning med markförlagd kabel. Eksjö Energi vill säkra åtkomst till ledningarna för framtida underhållsarbete och omläggningar. Kommunen informerar även om att ombyggnad av in- och utfart till riksväg 40 eventuellt kommer att beröra norra delen av reservatet. De anser att förbehåll i föreskrifterna bör utformas så att en ny in- och utfartsväg kan byggas. Kommunen anser vidare att Länsstyrelsen borde väga in hur restfastigheten kommer att påverkas av reservatsbildningen. Med restfastigheten menas den del av Allmänna arvsfondens fastighet som inte finns med i reservatet. Eksjö kommun menar att jordbruksmarken som finns på restfastigheten på sikt riskerar att växa igen på grund av tveksam arrondering. Enligt kommunen bör inte all skogsmark ingå i reservatet dels för att mycket av skogen är likåldrig barrskog utan större naturvärden, dels för att restfastigheten då får bättre förutsättningar att fungera som en fristående jordbruksfastighet. En annan aspekt som Eksjö kommun anser borde belysas i beslutet är skogens förmåga att binda koldioxid. Växande brukad skog lyfts fram som bättre på att binda koldioxid än ”ett reservat där äldre skog får ruttna ned”. Kommunen konstaterar också att ”Eksjö kommun är en kommun där skogsindustrin är helt avgörande för de areella näringarna” och att ”skogsindustrin är i behov av ett ständigt flöde för leverans av råvaror till en

marknad av skogsbruksprodukter som i framtiden förväntas öka”. Slutligen tar kommunen upp problematiken med granbarkborrar i reservat och hur detta påverkar närliggande fastigheter. De efterlyser att skötselplanen bör utvecklas kring granbarkborreproblematik.

LRF är positivt till att beslutet är förutseende mot framtida angrepp av granbarkborre. Detta ger trygghet för omkringliggande markägare. LRF ifrågasätter nödvändigheten av att skydda Alversjöskogen för friluftsändamål när området inte utnyttjas för detta ändamål i stor utsträckning idag.

Jönköpings länsmuseum är positiva till bildandet av reservatet och ser det som en spännande motvikt mot de plantageskogar som annars dominerar skogslandskapet. De ser i och med reservatsbildningen möjligheter att återskapa den utmarksmiljö som präglade gårdar och byar i denna del av Småland. Läns museet stödjer tillfullo de planerade skötselåtgärderna med bränning, skogsbete och luckhuggning. De föreslår att hamling kan införas på ställen där det finns äldre träd med spår av gammal lövfodertäkt. Vidare anser Läns museet att kulturlämningar bör röjas fram och en inventering och inmätning av torpmiljön (inklusive botanisk inventering av kulturväxter) förordas. En inventering för att hitta rester från gården som försvann, Vackarp, anses också skulle vara intressant. Läns museet föreslår att det tas fram en särskild skötselplan för områdets kulturhistoriska lämningar samt att en reviderad fornminnesinventering genomförs. Vidare föreslås ett samarbete kring skötselplan och hur hävdhistoriken kan lyftas fram på bästa sätt.

Mellersta Götalands Jordägarförening (MGJ) anser att förslaget inte ger tillräckliga möjligheter att förebygga, begränsa och hindra skadeangrepp från granbarkborre. Reservatet innebär därför en risk för spridning från reservatet vilket kan förvärra en redan svår situation. MGJ är exempelvis kritisk till att uttransport av ved inte är tillåtet eftersom det ofta är en förutsättning för att begränsa angrepp. Vidare är MGJ kritisk till att begreppet ”storskaliga angrepp” som nämns i föreskrifterna saknar definition samt att begränsning av angrepp inte finns med i skötselplanen. De saknar också ett särskilt avsnitt om säkerhet vid naturvårdsbränning i skötselplanen. MGJ anser också att risken för slitage och ökad nedskräpning bör beaktas. De föreslår att detta bör utvärderas och följas upp löpande samt att det tydliggörs vem som är ansvarig för ökad nedskräpning till följd av ett ökat friluftsliv. MGJ anser att remissen inte borde ha skickats ut innan frågan om intrångsersättning med den privata markägaren avgjorts. Slutligen saknar MGJ ett resonemang om skogens roll som kolsänka. De anser att det för klimatet är viktigt att växande skog inte undantas produktion.

Naturskyddsföreningen Eksjö anser att området har höga skogliga värden och stor biologisk mångfald. De delar Länsstyrelsens bedömning att de höga naturvärdena motiverar ett skydd mot skogsbruk. Förslaget tillstyrks och området anses bli en stor tillgång för Eksjöborna och andra intresserade besökare.

Två markägare till angränsande fastigheter är bekymrade över spridning av granbarkborre från Alversjöskogen till deras skogar och att åtgärderna i reservatet inte kommer att vara tillräckliga. Den ena markägaren anser att det troligtvis finns behov av uttransport av virke från reservatet.

BEMÖTANDE AV INKOMNA REMISSVAR

Eftersom vissa synpunkter har varit återkommande i flera remissvar grupperas synpunkterna utifrån ämne istället för utifrån vem som skickat in synpunkterna.

Elledningar: I förslaget till beslut fanns undantag från föreskrifterna för reparation, underhåll, trädsäkring och ombyggnad av befintliga luftledningar enligt gällande ledningsrätt samt nedtagning av luftledning. Eksjö Energi har påtalat att de planerar att ersätta nuvarande luftledningar med markförlagd kabel. För att ge möjlighet till detta har Länsstyrelsen utökat undantaget till att även gälla anläggning av markledning som ersätter befintlig luftledning, förutsatt att åtgärden först godkänts av reservatets förvaltare.

In- och utfart till riksväg 40: Efter remissen har Länsstyrelsen och Trafikverket kommit fram till att anläggande av in- och utfart till följd av ombyggnad av riksväg 40 till viss del bör ske inom reservatsområdet. Det är en anslutningsväg mellan Alversjövägen och Övrabovägen som ska anläggas. Inom föreskriftsområde III finns en gammal brukningsväg som kan förbättras och därigenom fungera som anslutningsväg. Genom att utgå från den befintliga vägen minimeras ingreppet i naturmiljön.

Restfastighetens påverkan av reservatsbildningen: Länsstyrelsen har i förslaget till beslut endast bedömt områdets naturvärden och hur de kan bevaras på bästa sätt. Frågan om restfastighetens utformning bestäms i överläggningar mellan Kammarkollegiet, Naturvårdsverket och Lantmäteriet.

Storleken på reservatet: Motivering till reservatets storlek och avgränsning finns under avsnittet ”bedömning”.

Ekosystemtjänster: Att formellt skydda natur kan vara negativt för vissa ekosystemtjänster. Inom ramen för regeringens beslutade miljömål har miljö kvalitetsmål och konkreta etappmål satts upp för bland annat formellt skydd av natur. I samband med detta har en övergripande bedömning gjorts av påverkan för vissa ekosystemtjänster såsom till exempel produktion av skogsråvara. En nationell politisk avvägning mellan t.ex. virkesuttag och bevarande av skogar med höga naturvärden är alltså redan gjord. I Eksjö kommun är dessutom en mindre andel skog formellt skyddad jämfört med riksgenomsnittet varför det inte finns skäl göra en annan lokal bedömning i fallet Alversjöskogen. Förutom de ekosystemtjänster som nämns i syftet med reservatet påverkas några andra ekosystemtjänster mer än försumbart. Dessa belyses i avsnittet ”bedömning”.

Friluftsliv: Länsstyrelsens bedömning är att områdets närhet till Eksjö stad gör det värdefullt för friluftslivet även om det inte används för det

ändamålet i någon större utsträckning idag. Grönområden i närheten av städer minskar i takt med att städerna expanderar. Naturreservatsbildningen kommer att göra området mer känt för allmänheten och planerade besöksanordningar kommer att göra området mer lättillgängligt. Mellersta Götalands Jordägarförening anser också att detta kommer att öka friluftslivet i området och ser ett par risker med det. Länsstyrelsen anser dock utifrån erfarenheter från andra välbesökta reservat att riskerna för negativ påverkan i form av nedskräpning och slitage är små. Var och en är ansvarig att inte skräpa ner i naturen vilket också är förbjudet enligt lagen. Uppstår det ändå ett behov av att ta hand om skräp ansvarar reservatsförvaltaren för detta.

Granbarkborrar: Flera remissvar påtalar problematiken med spridning av granbarkborrar från Alversjöskogen till omgivande marker. Det finns extremt mycket granbarkborrar i dagens skogslandskap. Denna situation har skapats av det moderna skogsbruket med monokulturer av gran och kalhyggesbruk som gynnar granbarkborren. Detta innebär att skyddade områden med stor mängd gammal gran riskerar stora angrepp av granbarkborre. I förlängningen kan det lokalt leda till spridning av granbarkborre från reservat till angränsande marker. Den planerade skötseln för de största delarna av Alversjöskogen syftar till att återskapa en varierad, mer öppen skog med en mindre andel gran och en större andel tall och lövträd. Denna typ av skog är inte lika intressant för granbarkborren och kommer på sikt snarare att minska risken för angrepp på angränsande mark. De åtgärder som reservatsförvaltaren ska göra i området utförs för att uppnå syftet med reservatet, inget annat. Syftet med bildandet av naturreservatet är att bevara biologisk mångfald. Beslutet och skötselplanen tar alltså inte hänsyn till eventuell spridning av granbarkborrar från reservatet till angränsande mark. Med det sagt kan det ändå uppstå situationer när det är motiverat att vidta åtgärder mot granbarkborrar för att uppnå syftet med reservatet. Därför finns det med föreskrifter i beslutet som ger förvaltaren rätt att vidta åtgärder för att förhindra storskaliga angrepp av granbarkborre. Syftet är då att undvika en situation där all gammal gran i reservatet dör under en kort tidsperiod eftersom det anses vara negativt för den biologiska mångfalden. Utöver de föreskrifter i förslaget till beslut som gav förvaltaren rätt att genomföra åtgärder mot granbarkborre eller annan allvarlig skadegörare har föreskriften B 15 lagts till. Den ger förvaltaren möjlighet att transportera ut rått granvirke vid extrema situationer om det krävs för att uppnå syftet med reservatet. Kompensation av uttransporterad ved kan ske genom införsel av död ved utifrån. Detta har möjliggjorts genom att föreskrift B 16 har lagts till. Skötselplanen har också preciserats avseende hantering av granbarkborrar.

Kulturmiljö: Länsstyrelsen har beaktat Läsmussets synpunkter om att kulturlämningar bör röjas fram. Denna åtgärd är i linje med Naturvårdsverkets vägledande strategi för kulturmiljöfrågor och har nu lagts till i skötselplanen. Länsstyrelsen har i dagsläget inte resurser till ytterligare inventering av kulturlämningar eller till upprättande av en särskild skötselplan för de kulturhistoriska lämningarna.

Motivering

BESTÄMMELSER

Enligt 7 kap. 4 § MB får ett mark- eller vattenområde av länsstyrelsen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat.

Enligt 7 kap. 5 § MB ska i ett beslut om att bilda naturreservat skälen för beslutet anges. I beslutet ska också anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet, såsom förbud mot bebyggelse, uppförande av stängsel, upplag, schaktning, täkt, uppodling, dikning, plantering, avverkning, jakt, fiske och användning av bekämpningsmedel. En inskränkning får innebära att tillträde till området förbjuds under hela eller delar av året.

I 7 kap. 6 § MB anges att om det behövs för att tillgodose syftet med ett naturreservat, får länsstyrelsen förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla sådana intrång som att det inom området

1. anläggs vägar, parkeringsplatser, vandringsleder, raststugor, tältplatser, badplatser, sanitära inrättningar eller liknande anordningar,
2. bereds tillträde till mark för allmänheten där allmänheten annars inte har rätt att vistas,
3. utförs gallring, röjning, slätter, plantering, betesdrift, avspärning eller liknande åtgärder, eller
4. genomförs undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

I 7 kap. 25 § MB anges att vid prövning av frågor om skydd av områden enligt detta kapitel ska hänsyn tas även till enskilda intressen. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse i kapitlet får därför inte gå längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

I 7 kap. 30 § MB stadgas att föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom ett område som skyddas enligt detta kapitel och om ordningen i övrigt inom området får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet. Föreskrifterna ska gälla omedelbart, även om de överklagas.

I 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. anges bl.a. att länsstyrelsen ansvarar i länet för områdesskyddet.

Enligt 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ska länsstyrelsen fastställa en skötselplan för ett naturreservats långsiktiga vård. En skötselplan ska ingå i varje beslut om bildande av ett naturreservat.

Länsstyrelsen får, enligt 22 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., meddela föreskrifter enligt 7 kap. 30 § MB.

Av 2 kap. 6 § MB framgår att för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Bestämmelserna i 3 och 4 kap. ska, bl.a. vid prövning av frågor enligt 7 kap., tillämpas endast i de fall som gäller ändrad användning av mark- eller vattenområden.

Enligt 5 § förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m. ska den myndighet, som ska tillämpa bestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken i ett ärende, i beslutet ange om den prövade anläggningen, verksamheten eller åtgärden går att förena med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande regionplanen eller kommunala översiktsplanen.

BEDÖMNING

Länsstyrelsen arbetar med genomförande av, de av riksdagen beslutade, miljömålen. Naturreservatsbildning av Alversjöskogen bidrar till att miljö kvalitetsmålen ”Levande skogar”, ”Myllrande våtmarker” och ”Ett rikt växt och djurliv” kan uppfyllas.

Alversjöskogen ingår i Jönköpings läns naturvårdsprogram (objekt nr 86-3 och 86-8). Inom det tänkta reservatet har Skogsstyrelsen registrerat en nyckelbiotop på ca 1 ha och ett antal objekt med naturvärden på totalt ca 37 ha. Bocksjö mossen som till en liten del ingår i naturreservatet har mycket högt naturvärde och har tilldelats klass 1 i länets våtmarksinventering. Naturreservatsbildningen av Alversjöskogen prioriteras i enlighet med den nationella strategin för formellt skydd av skog. Alversjöskogen bedöms ha ett högt naturvärde på beståndsnivå. Områdets naturvärde ligger främst i att det är ett stort sammanhängande område med lång trädkontinuitet och god tillgång på gamla barrträd. Detta ger förutsättningar för en hög biologisk mångfald. Flera rödlistade arter har påträffats, exempelvis svart taggsvamp, talticka och knärot. Just knärot är en karaktärsart för området och förekommer rikligt på flera platser. Skogen bedöms ha en hög grad av långsiktig ekologisk funktionalitet. Förutom att området är stort i sig själv ligger området nära Natura 2000-området Allmänningssån och det militära skjutfältet Ränneslätt med dess höga naturvärden. Området bedöms även ligga inom bränningslandskapet ”Nordöstra Småland och Östergötland” (Strategi för naturvårdsbränning i sydöstra Sveriges skyddade skogsområden år 2012–2022). Områdets storlek ger dessutom möjlighet till brandrotation inom området vilket innebär att olika delområden bränns med jämna mellanrum. Detta skapar en kontinuitet av brandfält som gynnar de rörliga arter som är beroende av skogsbrand. Delar av området utgörs av den prioriterade skogstypen sandbarrskog. Naturvärdena i kombination med strövvänlig skog och tillgång till flera sjöar, i närheten av Eksjö med dess ca 10 000 invånare, innebär att området kan ha stor betydelse för friluftslivet.

Länsstyrelsen bedömer att områdets höga naturvärden och friluftslivsvärden motiverar ett skydd mot skogsbruk. Jakt kommer fortsatt att vara tillåtet men permanenta utfodringsplatser och åtelplatser förbjuds. Utfodring av klövvilt kan leda till högre stammar som inte är anpassade till det naturliga utbudet av föda i markerna. Det kan även leda till en koncentration av djur nära utfodringsplatsen och att djur lockas bort från angränsande marker. För mycket klövvilt är dessutom negativt för den föryngring av tall och lövträd som reservatet ska gynna. Undantag gäller för åtel vid jakt av vildsvin efter att tillstånd erhållits från Länsstyrelsen. Detta motiveras med att det är önskvärt att hålla ned vildsvinsstammen i området vilket är svårt att uppnå utan åteljakt. För att bevara och förstärka områdets naturvärden är området i behov av en anpassad skötsel. Brandrefugiala områden kan restaureras hydrologiskt men i övrigt lämnas till intern dynamik medan övriga områden sköts genom att en naturlig störningsregim efterliknas. Detta kommer i första hand att ske genom återkommande naturvårdsbränning och skogsbete. Området ska därför skyddas som naturreservat.

Reservatets avgränsning följer Naturvårdsverkets riktlinjer för avgränsning av naturreservat (Naturvårdsverket - Planering av naturreservat, rapport 5788, år 2008). Alversjöskogen omfattar av arronderingskäl delar av Allmänningsån, Larstorpasjön/Långanäsasjön, Långanäsagölen, Hämten och Alversjösjön. Det finns dock inga särskilda restriktioner för dessa vattenområden.

Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att bevara och vårda befintliga naturvärden och friluftslivsvärden samt att skapa naturvärden knutna till brand. Länsstyrelsen har enligt 7 kap. 25 § MB avvägt föreskrifterna för området mot sakägares intresse och bedömer att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses. Avgränsningen av området och dess storlek har utformats för att uppnå syftet med reservatet på bästa sätt. Syftet är att bevara och vårda värdefulla naturmiljöer, bevara biologisk mångfald och tillgodose behov av områden för friluftslivet. Vidare stöds avgränsningen av riktlinjerna i den nationella strategin för formellt skydd av skog. Enligt strategin bör minst 70 % av skogen utgöras av en skogsbiologisk värdekärna. Länsstyrelsens bedömning är att mer än 70 % av skogen i reservatet består av värdekärna. En delmängd av värdekärnan utgörs av de områden som Skogsstyrelsen har registrerat som nyckelbiotop och objekt med naturvärden. Utöver värdekärnor ingår en viss del utvecklingsmark, skyddszoner och arronderingsmark för att öka reservatets ekologiska funktionalitet.

Bildandet av naturreservat Alversjöskogen har en inverkan på ett flertal ekosystemtjänster. Här kommenteras endast de ekosystemtjänster som bedöms påverkas mer än försumbart. *Ekosystemtjänster som påverkas positivt:* kulturhistorien i området lyft fram och görs tillgänglig, förbättrad folkhälsa av att området görs tillgängligt för allmänheten, estetiska värden bevaras, uppskattning av naturen av etiska skäl (existensvärden) och vilja att bevara naturen för framtida generationer (arvsvärden). *Ekosystemtjänster som påverkas*

negativt. Lokalt en ökad risk för angrepp av skadeinsekter på angränsande skogsfastigheter.

Naturreservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna i 3 kap. MB och med den för området gällande översiktsplanen.

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § MB innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Information

Beslutet kungörs i länets författningssamling samt i berörda dagstidningar. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § MB träder i kraft den 3 december 2021 och de gäller omedelbart även om de överklagas. Kungörelsen införs i Smt-gruppen och Vimmerby Tidning/Kinda-Posten den 11 november 2021, vilket innebär att ett eventuellt överklagande ska ha inkommit till Länsstyrelsen senast den 2 december 2021.

Du kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Johan Löwenadler Davidsson med naturvårdshandläggare Helena Uhlén som föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Gustav Enander och enhetschef Ingrid Camper medverkat.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan med bilagor
3. Sakägarförteckning
4. Överklagandehänvisning regeringen
5. Sändlista

Naturreseptat Alversjöskogen

Tillhör Länsstyrelsens beslut
2021-11-02, dnr 511-8021-2017

